

Belföld ▾

Külföld ▾

Gazdaság (/gazdasag)

Vélemény ▾

BULVÁRHETES ▾

CIVILHETES (/)

Független Közéleti Magazin

(L)

hirdetés

A cukor emel

Kiderült a cukorbeteg
Vércukorszintje 3,9 n

Hurmatronko.eu

(/hirszerkeszto)

Hírszerkesztő
(/hirszerkeszto)

„Tarkólvés. – Így végzed hát te is” – 75 éve hunyt el Radnóti

**Olvasási
idő**
7perc

🕒 2019. november 11. - 14:19

📍 KULTÚRA (/MINDEN-MAS/KULTURA)

Tetszik

Megosztás

98 embernek tetszik. [Regisztrálj](#), hogy megnézd, mi tetszik az ismerőseidnek.

Hetvenöt esztendeje lőtték agyon Radnóti Miklóst. Mindenki ismeri az életrajzi adatokat, megtanuljuk az iskolában a verseit – de vajon tudunk is kapcsolódni hozzájuk? - [írja a wmn.hu](#) (https://wmn.hu/kult/51726-tarkoloves--igy-vegzed-hat-te-is--75-eve-hunyt-el-radnoti-miklos?fbclid=IwAR2dBf-r2JaFdZCJ8V_sth2AYqkORihQI2v9TFqH5wWOrWRY3lf6tvhcJbA).

Belföld ▾

Külföld ▾

Gazdaság (/gazdasag)

Vélemény ▾

BULVÁRHETES ▾

(https://civilhetes.net/sites/default/files/kepek/radnoti_0.jpg)

Illusztráció: fuhu.hu

Értjük őket? Mit mondanak, mit mondhatnak egy tizenéves számára? Gyakornokunkat arra kértük, a tragédia évfordulóján írjon Radnótiról. Könnyű feladatnak hangzik? Pedig gyorsan kiderült, nem az. A segítség szó szerint odafentről érkezett. Reizinger Zsófi gondolatai következnek.

Amikor leültem a laptopomhoz megírni a Radnóti-megemlékezést, csak bámultam a hófehér képernyőt és a szabályos ütemben felvillanó, majd eltűnő kurzort. Hogy lehet úgy írni Radnótiról, ahogy még más nem tette? Eltelt egy nap, két nap, egy egész hétvége, Radnóti-verseket olvastam újra és újra, de továbbra is tanácstalan voltam. Hétfőn ráadásul Csepelyi Adri megkért, hogy menjek el helyette a NatGeo sajtóeseményére (ennek apropójáról egy másik cikkemben bővebben írok majd), amelynek része volt egy sétarepülés Budapest felett, ez pedig végképp elvonta a fókuszomat a cikkről.

Fotó: Lévai Anett/Setarepules.eu Forrás: wmn.hu

Másnap, amikor az apró repülő motorja berobbant, a saját hangomat sem hallottam a zajtól. Forgott a légcsavar, monoton zörgött a motor, recsegett a szél a gép, dermedten vártam a felszállást. Rázkódás és bedugult fülek, ablakzörgés, billegés, majd könnyed lebegés. Ráfeküdtünk a szélre, és repített minket a szerkezet a gomolygó felhőkön átszűrődő napsugarak közt őszi színekben pompázó dombok, szántóföldek és városrészek felett.

És ekkor leesett: úristen, hiszen ez a Nem tudhatom...! Benne vagyok a Radnóti-versben!

Mintha szó szerint visszarepültem volna az időben, és azt láttam, amit Radnóti is láthatott lelki szemével, amikor a verset írta. Egy sor emlék rohant meg. Eszembe jutottak kirándulások, őzlesek, gesztenyegyűjtések, csatangolások a gyerekkoromból. Hirtelen az volt az érzésem, hogy itthon vagyok.

Belföld ▾

Külföld ▾

Gazdaság (/gazdasag)

Vélemény ▾

BULVÁRHETES ▾

Forrás: wmn.hu

Az erdők, szántóföldek absztrakt festményeknek tűntek, nyugodtság és meghittség fogott el. Az idilli táj megannyi csodát és titkot rejtett. A vihar előtti csend, amely Radnóti versének hangulatában érezhető, a repülés során máshogy ugyan, de jelen volt. Szürke, sűrű fellegek gyűltek és esőt hoztak – az utánunk következők már nem is tudtak felszállni.

Odafönt megváltozott a perspektíva, és láttam az alattam elterülő táj szépségét, egészét. Olyan volt, mintha megállt volna az idő, és végig a vers sorai motoszkáltak a fejemben. Nincsenek véletlenek! Mintha a sors is úgy akarta volna, hogy én repülhessek Adri helyett.

Radnóti mélysége

Radnóti Miklós nevével tizenhárom-tizennégy éves korunkban biztos találkozunk általános iskolában, hiszen

“

pedánsan bemagoljuk és elszavaljuk: „Nem tudhatom, hogy másnak e tájék mit jelent...” meg „Csak én ülök ébren, féligszítt cigarettát érzek a számban a csókod íze helyett...” De mit értünk meg ezekből a mély vallomásokból?

Általános iskolában Radnóti csak egy, a többihez hasonló költő. Nem érzékeltem kilenc-tíz éve a történelmi kontextus fontosságát, még akkor sem, ha hallottam és akár meg is tanították nekem a holokausztt és az Auschwitz szavak jelentését. Nem értettem a halálközelségnek, a felelős sorsvállalásnak és az embertelenség, kegyetlenség ellenére megőrzött humánumnak a motívumkörét. Egyszerűen nem jelentett a vers semmit.

A középiskolában, tizenhét-tizennyolc évesen már máshogy viszonyultam Radnótihoz, megértettem a kor traumáját, nemcsak a tankönyvek szövegei alapján képzeltem el a történeteket, hanem filmekben és nagyszülők történeteinek keresztül megértettem azt a sokkot, ami megrázta a világot. És talán Radnótit is értettem már. Legalábbis kicsit jobban.

Erőltetett menet

Radnóti a világra kíváncsi, fiatal és kalandra vágyó férfiként alkotott, szerelmes volt, de egész életében küzdött a bűntudattal és önváddal. 1940-ben Ikerkő hava című prózájában gyermekkoráról ír: „Iker gyerek vagyok, öcsém és édesanyám meghaltak születésemkor. Anyámat az ikerszülés ölte meg, nem bírta a szíve, öcsém gyöngye volt, elszívtam tőle az

Belföld

életéről. Tizenkét éves voltam, meghalt apám is. Az anyámat nem ismertem, az apámra valójában alig emlékszem, de annyira, de főleg azért, mert őt, emléket becézek róla magamban...”

1930-ban jelent meg az első kötete, a Pogány köszöntő, ez idő tájt a szegedi egyetem bölcsészkarán szellemi atyjának tekintette Sík Sándor költőt, tanárt. Apa-fia kapcsolat alakult ki közöttük. Az 1935-ben megjelenő Járkálj csak, halálraítélt! című kötetében már látta a világ változásait, és a verseiben mindinkább megjelenik a halál nyomasztó és rideg előérzete. Csoóri Sándor felteszi a kérdést:

Két halál satuja közé szorítva, hogyan is lehetett élni? Talán Radnótinak épp ez volt a hősiessége? Ez volt az a férfiaság, amiért a fiatalok tisztelik és szeretik?

Radnóti harmincöt éves korában, kilenc nappal a halála előtt megírta utolsó versét Razglednicák címmel, ez egyúttal a saját halálának papírra vetése.

Mellézuhanam, átfordult a teste

s feszes volt már, mint húr, ha pattan.

Tarkólövés. - Így végzed hát te is, -

súgtam magamnak, - csak feküdj nyugodtan.

Halált virágzik most a türelem. -

Der springt noch auf, - hangzott fölöttem.

Sárral kevert vér száradt fülelem.

(Szentkirályszabadja, 1944. október 31.)

„Mióta készülök, hogy elmondjam neked szerelmem rejtett csillagrendszerét”

Már 1926-tól Gyarmati Fanni adott ihletet a szerelmes versekhez, ő volt a hitvesi líra műzsája. Életük minden apró részletét olvashatjuk Fanni naplójában, betekinthezünk a két különböző temperamentumú ember mindennapjaiba, vitáikba, a lelki megpróbáltatásokba, amelyek végigkísérték azt a kevés időt, amit együtt tölthettek. Radnóti nem titkolta érzelmeit Fanni barátnője, Beck Judit iránt, hitvese azonban tűrte a nyíltan vállalt hűtlenséget, és nem civakodott. Másfél évig várt „Mik” hazatérésére.

Más világban élünk, mint Radnótiék. Nem hallottam senkitől, hogy elnézte volna a társa félrelépését, hogy a megcsalás ne dúlta volna fel a kapcsolatot. Nyíltan vállalja valaki az affért?! Olyan nincs! Elképzelhetetlennek tartjuk ma, hogy a Radnótiékéhoz hasonló esetben a megbántott, fájdalmat és megalázottságot átélő fél várjon a szerelmére. Nemcsak napokat, hanem hosszú-hosszú hónapokat.

Ennyire vak lenne a szerelem? Másfél év nem tűnik elsőre beláthatatlan időnek, de bármiféle információ nélkül, teljes bizonytalanságban egy örökkévalóság. Hányunknak lenne ennyi ereje, lelki kitartása és reménye?

Kapcsolatuk a férfi és nő közötti egyenlőségen alapult, nemcsak hitves volt Gyarmati Fanni, hanem társ, barát, támogató és kritikus. Radnóti pedig számtalan versben a szerelmet jellemző erős, szélsőséges érzelmeket önti szavakba, ezáltal mi is megélhetjük a lelki élményeket, legyenek bár boldog, boldogtalan, plátói, viszonzott, békés, szenvedélyes, fájdalmas pillanatok.

A szerelem reményt ad – ezt sugallták nekem Radnóti versei. Radnótinak is a Fanni iránt érzett szeretet jelentette a menedéket távolléte során, és hazatérésének makacs akarását. A Tétova ódát, a Levél a hitveshez című verset olvasva kicsit mi is Gyarmati Fannik szeretnénk lenni, és nemcsak hitvesként, hanem társként szeretve lenni, és így teljessé válni.

„Fázol? várj, betakarlak az éggel,

hajadra épül a hímzett csillagok

csokra és holdat lehellek a

szemed fölét.”

A fellángoló diákszerelm az idő és a viszontagságok során át törődő, mély, hitvesi szerelemmé vált.

Nem lehetünk elég hálásak Radnótinak, amiért megfogalmazta azt a szerelmet, amit mi nem tudunk szavakba önteni.

„A lélek egyre többet elvisel, holtak között hallgatag ballagok”

1944. november 9-én huszonkét lövés dördült Abdánál, ebből az egyik Radnóti halálát okozta. A Bori notesz megtalálásával és a Tajtékos ég című kötetének posztumusz megjelentetésével két évvel halála után is gazdagította a magyar irodalmat. A József Attila

A versek mindig külön hangsúlyt kapnak a halállal. A mű, amit a költő haláláig alkot, halálával hirtelen egész lesz, s a kompozíció, melyet életében szinte testével takar, a test sírbahulltával látható lesz, az életmű fényleni és nőni kezd.

Radnóti utolsó verseiből mindannyian kiérezzük a ridegséget és kegyetlenséget, a mondatokat a reménytelenség járja át.

Én a legmegrendítőbb szöveget, ami Radnóti halálára íródott, Bárány Bence slammertől hallottam. Ezt most itt hagyom...

Bárány Bence: Kedves Naplóm!

Ma megszülettem és meg is haltam, de ez a mi fajtánknál így szokott lenni.

Meg is lepődtem, hogy mennyi és mennyi

Másik társam jött velem egy napon világra.

Kinyitottam szemem, s tudtam, nem hiába

Vártam, hogy kiengedjen a hüvely, mi eddig védett.

Sosem felejttem az elém tároló képet.

Szomorú fekete felhők, s a távolban összeért az ég és a föld széle.

Előttem száraz takarmánynövényféle

Szabályosan hullámozott, engedve a szélnek,

S hideg eső hirdette közelét a télnek.

Társaimmal egyvonalban, egymás mellett szálltunk.

Velünk szemben, szintén sorban háttal állt a párunk.

Az enyém magas, barna hajú, testén végig hegek,

Közeledtem felé, már láttam, hogy remeg.

Egy koszos, sovány ember, de bennem nem lehetnek érzelmek.

Így ellentmondást nem tűrve tettem, mire képeztek.

Már centis távolságból tekintettem a túsra.

A tarkóján át hatoltam be a meleg húsba.

Egy lelassult kép, ahogy átszakítom a testét,

Majd végignézem, mint spriccel a vörös festék.

Beteríti a földet, ő meg összeesik holtan.

Én abban a pillanatban olyan boldog voltam,

Mert nem kell többé, hogy más parancsára fusson,

S én voltam, ki segített, hogy a pokolból a mennybe jusson.

A vér esővel keverve ott csordogál hígan,

Hol ők nyugszanak boldogan, jelöletlen sírban.

Így emlékszik rájuk a kis község széle,

A huszonkét zsidóra, kikre rátalált a béke.

Pusk A. Golyó

1944. november 4., Abda

